

0 FESTIVALE

DIANA KLEPOCH MAJDÁKOVÁ, ZUZANA DUCHOVÁ
KURÁTORKY FESTIVALU

PRESUN KREATÍVNEJ KOMUNITY ZO STAREJ CVERNOVEJ TOVÁRNE DO BUDOV BÝVALEJ STREDNEJ PRIEMYSELNEJ ŠKOLY CHEMICKEJ INTERNÁTU A VZNIK KULTÚRNEHO A KREATÍVNEHO CENTRA NOVÁ CVERNOUKA SO SEBOU PRINIESOL MNOHO VÝZIEV. JEDNOU Z NICH BOLO NÁRAZOVU PRESTÁHOVAŤ VEĽKÝ POČET ĽUDÍ BEZ ZBYTOČNEJ EKOLOGICKEJ ZÁŤAŽE.

Pri rekonštrukcii školy pre potreby ateliérov a kultúrnych priestorov (prednášková a koncertná sála, budúca galéria, knižnica a.i.) však napriek tomu vznikla kopa nepotrebného stavebného materiálu na dvore Novej Cvernovky. Veľkosť takzvanej „sute“ pri ukončení prác zaskočila všetkých. Konvenčné riešenia likvidácie sa ukázali byť neúmerne nákladné a ich skutočný environmentálny dopad viac, než otázky. Ľudia v Novej Cvernovke sa postupne rozhodli toto riziko nepodstupovať a prístupíť k problému po svojom. Tak vznikla myšlienka pokúsiť sa nepotrebný materiál efektívne spracovať a využiť. Stratégií bolo viac, okrem reálnych stavebných plánov a činností vznikol aj festival, ktorého zámerom bolo poukázať nielen na problém a jeho symbolické presahy, ale predovšetkým na jeho inovatívne riešenia. Prvotnou myšlienkou festivalu bola priama kreatívna práca s nepotrebným materiálom, doslova pozvanie umelcov a umelkýň „na suť“. Koncepcia sa však v procese prípravy rozšírila na celú tému udržateľného prístupu nielen k tvorivej práci, ale ku každej ľudskej činnosti a problému starať sa o jej nechcené dôsledky. Z fyzického sveta materiálovej tvorby reprezentovanej land-artovými zásahmi, inštaláciami či sochami, tak festival priniesol aj nehmatateľné, performatívne vyjadrenia myšlienok nadprodukcie, vzniku a zániku a nutnosti ochrany života na Zemi.

Festival rovnakou mierou poskytol miesto prednáškam a diskusiám o udržateľnosti v rôznych oblastiach — od architektúry cez nové technológie či módu až po sebareflexívnu debatu o umení. Hľadanie inovatívnych riešení ekologickej likvidácie problému, ale aj všeobecnejšia otázka vzťahu kultúrnych aktivít a udržateľnosti nás tak priviedli k festivalu súčasného umenia, ktorý pracuje s témou ekológie predovšetkým v kontexte kultúry a kreatívnych odvetví (vizuálne umenie, architektúra, dizajn, ale aj prírodné vedy, vzdelávanie, sociológia a ďalšie).

Zámerom prvého ročníka bolo zvýšiť povedomie o využití odpadu ako zdroja (princípoch obehového hospodárstva) a o aktuálnych trendoch zodpovedného prístupu nielen pri tvorivých činnostiach, ale aj v každodennom živote. Umelecký aj vzdelávací program bol tvorený v spolupráci s prizvaným medzinárodným kurátorským a odborným tímom, organizáciami i jednotlivcami, ktorí prispeli svojimi skúsenosťami v oblastiach ekológie, udržateľnosti a verejných prezentácií tém (Inštitút cirkulárnej ekonomiky — Ivana Maleš, Translocal Institute of Contemporary Art — Reuben a Maja Fowkes, Slovenská rada pre zelené budovy — Hana Ovesná, či nezávislý kurátor Mads Floor Andersen).

Umelecké diela postupne vznikali z nepotrebných materiálov nachádzajúcich sa v kope sute, prípadne boli vybrané zaujímavé diela pracujúce s princípmi udržateľného prístupu a recyklácie materiálov z rôznych oblastí vizuálnej kultúry: socha, inštalácia, perfromance, architektúra, odevný dizajn, šperk. Na tieto témy sa zamerail aj program panelových diskusií, ktoré sa venovali aktuálnym trendom „zelenej“ architektúry a stavebníctva, udržateľnosti módneho priemyslu, vzťahu umenia a eko-aktivizmu, či životného štýlu. V rámci festivalu sme iniciovali aj debatu o budúcnosti nášho konkrétneho problému s odstránením sute a jeho ekologických riešeniach. Deťom (ale aj dospelým) bol určený program workshopov (dielni), na ktorých sa učili zodpovednému a priateľskému prístupu k živým tvorom, rastlinám, ale napríklad aj k svojmu oblečeniu.

Druhý ročník festivalu sa zamerail na aktuálny problém klimatickej krízy. Umenie na festivale spája najmä myšlienka klimatického aktivizmu a otvárania témy smerom k verejnosti, do debát boli prizvaní odborníci a odborníčky v oblastiach urbanizmu, kreatívneho priemyslu, sociológie, psychológie a iných. Tri informačne nabitie diskusie (Ako da-

leko zájde pomalá móda, Zelená architektúra a Človek v ére klimatickej krízy) dopĺňali dve prednášky — prezentácia Ecoboardu a praktických stavebných riešení v rámci budovy Novej Cvernovky a večerné inšpiratívne filozofické zamyslenie umelca Radima Labudu o symbiotickej realite a svete, v ktorom žijeme. Umeleckú časť projektu výstavy kurátorsky pripravila Lenka Kukurová (vedie projekty ako www.artwallgallery.cz, je autorkou rozsiahlych spoločensko-kritických kurátorských projektov v bratislavskej Kunsthalle či platformy Art for climate), ktorá dlhodoboskúma najmä aktivistické polohy súčasného umenia, pričom sama spolupracuje s viacerými ochranárskymi hnutiami (Limits jsme my, Greenpeace). Okrem výstavy v centrálnej časti budovy (tzv. Zborovni) boli v rámci festivalu inštalované diela v celom areáli budovy. Okrem toho bol festivalový tím v spolupráci s Novou Cvernovkou priamo účastný prvého Klimatického štrajku „Fridays for future“ na Slovensku.

Spríevodný detský program počas celého dňa pre návštevníkov od 5 — 12 rokov bol pripravený v spolupráci s cvernovkárskeym združením EDUdrama a Slovenským Centrom dizajnu. Vlastným eko-workshopom prispel aj partner živej kultúry v Novej Cvernovke — Nadácia VÚB. Hlavným zámerom programu je viesť deti k vnímavosti voči životnému prostrediu a k ne-konzumnému životnému štýlu. Pozostával teda z ukážok výroby a komunikácie ekologických myšlienok prostredníctvom umenia.

Druhý ročník získal strategického partnera Slovenské centrum dizajnu v súlade s ideovým zámerom medzinárodného európskeho projektu Dizajn a inovácie. Projektové aktivity smerujú k vybudovaniu trvalého partnerstva medzi inštitúciami na Slovensku a v Rakúsku, ktoré sa venujú dizajnu. Tím festivalu Nasuti aktívne participoval na prípravách výstavného projektu Human By Design, ktorý obsahuje prípadové štúdie, diela a infografiky, predstavujúce dôležité tendencie v súčasnom dizajne — témy ako udržateľnosť, zodpovednosť dizajnérov v období narušenej rovnováhy životného prostredia, radikálne zmeny v komunikácii a rozvoj digitálnych technológií. V roku 2020 bude výstava reінštalovaná aj vo Viedni. S našimi aktivitami sme sa tak zaradili do významného medzinárodného kontextu a veríme, že aj náš príspevok k spomínaným témam vyvolá potrebnú reflexiu a zmeny.

FESTIVAL

PREDNÁŠKY

HUDBA

WORKSHOPY

AJ PRE DETI

UMELECKÉ DIELA A PERFORMANCE

Lucia Luptáková^{SK/NL}, Mads Floor Andersen^{DK}, Ľubo Mikle^{SK}
Tomasz Szrama^{PL/FIN}, Polonca Lovšin^{SI}, Juraj Hariš^{SK}
FRL^{SK} — Nina Marčeková, Illah van Oijen a Andrea Ďurianová^{SK}

UMENIE PRE KLÍMU

Ovidiu Anton^{AT}, Elisabeth Gerdeman^{DE/USA}, Michael Hahn^{DE}
Markus Hiesleitner^{AT}, Oto Hudec^{SK}, Michal Kindernay^{CZ}
Ibra Ibrahimovič^{CZ}, Oliver Ressler^{AT}, Pavel Sterec^{CZ}, Martin Zet^{CZ}

KURÁTORSKÁ SPOLUPRÁCA

Diana Klepoch Majdáková^{SK}, Maja a Reuben Fowkes^{SI/GB}
Mads Floor Andersen^{DE}, Lenka Kukurová^{SK/CZ}, Zuzana Duchová^{SK}

ODBORNÝ, VZDELÁVACÍ A DISKUSNÝ PROGRAM

Ivana Maleš (INCIEN), Hana Ovesná (Slovenská rada pre zelené budovy)
Juraj Hariš (2021 Architekti), Michal Marcinov (LABAK)
Maja and Reuben Fowkes (Translocal Institute of Contemporary Art)
Oto Hudec, Veronika Cyprichová a Anna Grenčíková
František Simančík (Slovenská akadémia vied)
Maja Demjanovičová (Pure junk), Annemarie Velič (Curaprox)
Martina Kuipers (Bartinki + Fashion Revolution)
Nina Marčeková + Illah van Oijen (FRL), Sofia Ravasová (Fosia)
Jana Milatová (RE:pletené), Lenka Krivá (Cila), Boris Belan, dizajnér
Martin Šichman, architekt, Petra Cséfalvayová, INCIEN, Petr Kvanta
Moderovanie: Zuzana Duchová, Creative Europe Desk Slovensko
Diana Klepoch Majdáková, Boris Meluš a Bohdan Smieška

TVORIVÉ DIELNE, WORKSHOPY

Jana Kobolková, Ivana Krištofiková (Nosha)
Marek Brinzik (Natur-pack)
Martina Mareková Kuipers (Bartinki)

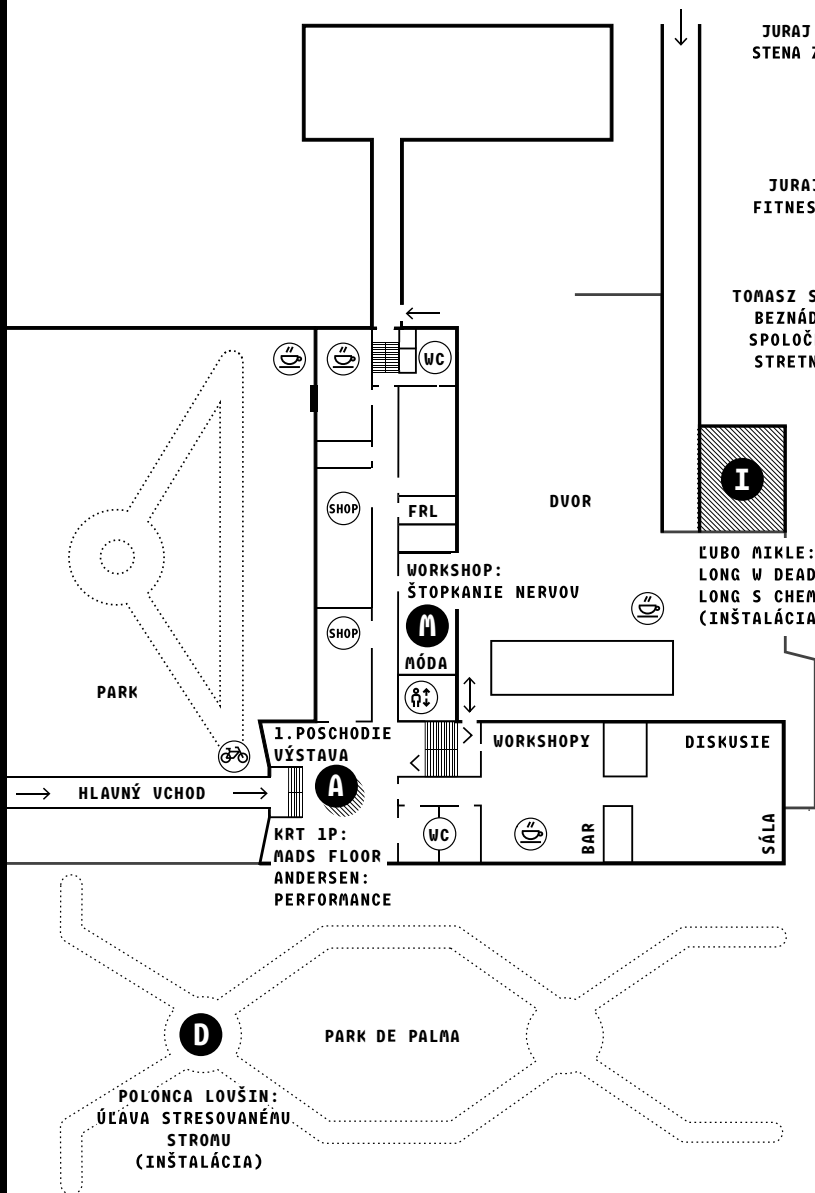
2018

RAČA

RAČIANSKA ULICA

CENTRUM

JURAJ HARIŠ:
STENA Z PRACHU

JURAJ HARIŠ & CO.:
FITNESUŤ / SUŤOPÁRTY

TOMÁŠ SZRAMA:
BEZNÁDEJNÉ
SPOLOČENSKÉ
STRETNUTIA

EUBO MIKLE:
LONG W DEAD-C
LONG S CHEMICAL-C
(INŠTALÁCIA)

LUCIA
LUPTÁKOVÁ:
VODNÉ
KONŠTELÁCIE

WORKSHOP:
VÝROBA DOMČEKA
PRE HMYZ

POLONCA LOUŠIN^{SI}

DESTRESSED TREE

INŠTALÁCIA

V strede ihriska v Novej Cvernovke je strom, ktorý trpel stresom. Bolo to zjavne spôsobené tým, že deti a dospelí okolo stromu pobežovali a pôda bola príliš udupaná, kompaktná. V dôsledku toho dažď nemohol presiaknuť do zeme ku koreňom a strom vysychal. Okolo stromu bola preto postavaná drevená plošina. Platforma bola vyrobená z odpadového dreva pochádzajúceho z rekonštrukcie budovy. Dažď sa tak môže dostať do zeme skrz medzery medzi drevenými doskami. Táto drevená plošina je lavičkou, miestom na ležanie pod stromom a zároveň ochranným štítom,

ktorý obmedzuje prístup ľudí k stromu.

Platforma je navrhnutá v spolupráci s Petrom Kvantom a pánom Cifrom.

POLONCA LOUŠIN^{SI}

IMAGINING A POSITIVE FUTURE

PERFORMANCE ČÍTANIE STROMU

Obyvatelia a návštevníci Novej Cvernovky boli pozvaní, aby stromu spievali a čítali nahlas vybrané texty, básne a piesne. Rúrky pripojené k vetvám stromu viedli zvuk do všetkých častí stromu. Pretože strom vysychá, vybrané boli sa texty o nádeji a pozitívnej budúcnosti. Viktor Suchý, knihovník Novej Cvernovky, navrhne a zapožičia vybrané knihy.

LUCIA LUPTÁKOVÁ^{SK}

FONTÁNA

FONTÁNA Z VYBRANÉHO MATERIÁLU

NÁJDENÉHO NA SUTI

TECHNICKÁ REALIZÁCIA /

TECHNICAL EXECUTION:

PETR KVANTA

Na suťovisku bije do očí množstvo dierkovaných tehál, fascinujúce je, koľko rôznych druhov existuje. Oboje, vývody tyčí a dierky tehiel sú ako stvorené na pretekánie vody. Tyče sú skombinované so „zátišíami“

kôpok tehál. Tieto konštelácie sú prevzaté nájsené kompozície, ktoré bolínáhodne vytvorené hromadením tehál v suti. Voda vo fontáne je z vlastnej studne Novej Cvernovky a cirkuluje vo fontáne v uzavretom okruhu. Pocta jednoduchšej ale elegantnej krásy vecí, ktorých tvar nasleduje dnes užstratenú funkciu. Zároveň využívala ich prirodzené vlastnosti a tvary pre nový účel, ktorý necháva vyniknúť ich podstatu.

LUCIA LUPTÁKOVÁ^{SK}**VSUTI****INŠTALÁCIA**

Suťová hora nadľudských rozmerov zapratáva záhradu Novej Cvernovky. Vo vale je otvor, ktorý sa ukazuje byť bránou. Kto sa do nej odváži vojsť, prejde popod suť do stredu hory. Tu je vybagrovaný otvorený priestor obklopený strmými stenami suťoviska. Len kovová tyč a obrubník kachličiek na zemi pripomínajú, že tu bolo športové ihrisko. Netriedená stavebná suť ho zakryla. Človek obklopený odpadom je kon-

frontovaný s jeho obrovským objemom, ktorý je vlastne len malým zlomkom odpadu produkovaného ľuďmi. Pozorné oko si vytriedi rôzne farby, materiály, tvary, ktoré sa tu nachádzajú. Otvorená aréna pripomína koloseum či amfiteáter. Na jednej strane pôsobí priestranne, no na druhej strane klaustrofobicky uzaviera človeka do vlastného odpadu. V izolácii od okolia sa nachádza priestor na rozjímanie a reflexiu. Metafora ľudskej situácie.

TOMASZ SZRAMA^{PL}

**SOCIAL ENCOUNTERS OF
DESPAIR / BEZNÁDEJNÉ
SPOLOČENSKÉ STRETNUTIA**

Tomasz Szrama realizoval na jednu zo svojich akcií, ktoré nazýva „Beznádejnými spoločenskými stretnutiami“. Performance sa konala na hromade sute, ku ktorej pristupoval so zmiešanými pocitmi prísľubu úspechu a strachu z osobného zlyhania.

LUBO MIKLE^{SK}

**LONG W DEAD-C, LONG
S CHEMICAL-C**

INŠTALÁCIA

Long w DEAD-C a Long s CHEMICAL-C sú recykláty pracujúce na báze dvojkomorovej audio sústavy s rezonančným plášťom. Objekt je súčasťou kompozície zvukového environmentu spoločenskej témy DEAD-C.

JURAJ HARIŠ^{SK}**LUKÁŠ RADOŠOVSKÝ^{SK}****SUŤOSTROJ****OBJEKT, PRACOVNÝ PROCES****TRIEDENIE SUTE FORMOU ŠPORTOVEJ****AKTIVITY NA DIY SUŤOSTROJI****POHÁŇANOM ĽUDSKOU ENERGIOU.**

Príroda nepozná odpad. Odpad je ľudský objav, umelý výmysel, ktorý nepatrí do organického sveta, nezapadá do žiadneho ekosystému, je chybou v programe. Civilizácia sa nachádza v bode, kedy sa musí s týmto škodlivým fenoménom vysporiadať, inak bude ľudský druh odsúdený na zánik alebo aspoň trvalé vylúčenie z ekosystému planéty. Architekt Juraj Hariš je dlhodobo zane- tený pre cirkulárnu ekonomiku, návrat do bodu nula, do momentu, v ktorom odpad neexistuje. Okrem výskumu „sute“ a možnosti vytvárania stavebných blokov z jej materiálov sa trvalo venuje kompostovaniu a iným procesom, ktoré navracajú materiály do systému na- miesto ich vypudzovania po jednom či dvoch použitíach. Nejde o nasledovanie trendu či krátkodobé nadšenie, ale o na- stavenie mysle a životný postoj. Práve preto je často iniciátorom komunitných

aktivít a motivuje ľudí sa do nich zapájať. Z tohto dôvodu je ústredným motívom celého diela tzv. suťostroj či suťobajk, svojpomocne a recyklovaním vytvorený mechanizmus na triedenie sute poháňaný ľudskou energiou. Úspech celého projektu nezávisí najviac na materiállovom výskume, ktorý už uka- zuje dobré výsledky, ale v motivovaní ľudí — členov kultúrnej komunity, ktorej migrácia a nároky stoja za vytvorením

kopy nepotrebného materiálu. Takzvaný odpad je inšpiráciou už od čias starej Cvernovky, kde sa na nádvori opusteného materiálu ďalej spracovávaného do stavebných úprav priestorov či priamo umeleckých diel. Nárazové a živelné sťahovanie celej komunity ľudí do iných, charakterom i kvalitatívne radikálne odlišných priestorov nutne v istom bode muselo spôsobiť kolaps — a stala sa ním práve kopa materiálu — tzv. sute

na bývalom atletickom ihrisku. Juraj Haríš patrí k tým, ktorí sa situáciu pokúšajú riešiť bez straty ekologických ideálov. Už dnes je vďaka jeho sprvu utopickému projektu možné počítať s takmer 65 % budúcim využitím celej kopy na parkové chodníky, omietky či jednu celú dostavbu kultúrneho priestoru.

UMENIE PRE KLÍĽU

UÝSTAVA

Umenie pre klímu je kontinuálny umelecko-aktivistický projekt zameraný na ekologické témy, predovšetkým na ťažbu hnedého uhlia. Väčšina vystavených diel bola realizovaná v rámci Klimakempu v lete 2018 v Louce u Litvínova. Klimakemp je aktivistický tábor organizovaný hnutím Limity jsme my v Českej republike. Jeho cieľom a aj

cieľom umeleckého projektu je prispieť ku koncu doby uhoľnej a k budúcnosti bez fosílnych palív. Umelecké diela boli vytvorené pre verejný priestor a boli prezentované buď v rámci kempu alebo v súvislosti s priamou akciou. Realizácia umeleckých diel bola často spojená s „monitorovaním“ Políciou Českej republiky.

MADS FLOOR ANDERSEN ^{DK}

MOZAIKA / MOSAIC

24 – HODINOVÁ PERFORMANCE

„Mozaika“ je sériou performancií, ktorá skúma zložité zoskupenie jedinečného obrazu. Vytvorením roztrieštených telies z ruín, ktoré zahŕňajú mnohostesnosť a symbiotickú identitu, skúma, ako koncepty kultúry, domova, úze-

mia, bezpečnosť, životné prostredie a identita sú dočasné štruktúry, ktoré sa neustále posúvajú a formujú sociálnym, politickým a environmentálnym prostredím. Práca mozaiky sa teda opiera o transformačný dôsledok zmien a skúma rozpadávanie v priebehu času ako spôsob integrácie a adaptácie na svet v pohybe.

**FASHION RECYCLE LAB:
NINA MARČEKOVÁ,
ILLAH VAN OIJEN
A ANDREA ĎURIANOVÁ^{SK}
SUŤOŠPERK**

DIZAJN

Obsah sute je rôznorodý. Okrem úlomkov očakávaných stavebných materiálov autorky nachádzali mnohé ďalšie aj nové materiály alebo rozbité časti rôznych predmetov, ktoré sa dali alebo

nedali identifikovať. Pracovali s ich farbami, štruktúrami aj samostatnými kusmi. Vybrané vzorky jednotlivých materiálov spracovali do podoby šperkov. Túto formu si vybrali nielen z hľadiska zvládnuťnej mierky práce s materiálom. Šperk je tiež nositeľom hodnoty, ktorú sa pokúsili zo sute vyťažiť. A to nielen ukážkou rôznorodosti materiálov, ale aj pozornosťou a spracovaním, ktoré túto hodnotu vytvárajú.

WORKSHOPY

DOMČEK PRE HMYZ

Výroba domčeka pre hmyz. Kde a ako bývajú mušky, včielky, motýle či dážďovky? Pozrieme sa zblízka na rôzne druhy našich lezúcich a lietajúcich kamarátov, ktorí žijú okolo nás. Povieme si, čo robia v zime, prečo ich máme chrániť a ako im môžeme pomôcť mať sa dobre. Lektorsky vedie Janka Kobolková s bohatými skúsenosťami s tvorivou prácou s deťmi rôznych vekových kategórií.

NOSHA

Nosha, ktorá vyrába jediné ekologické školské aktovky si pre deti na Festivale Nasuti pripravila workshop. Na ňom si deti mohli vyskúšať prácu dizajnéra a vyrobiť vlastnú kabelku = ozdôbku na noshu. Veľkáči sa pozrú aj na proces výroby a čo všetko sa odohrá pred tým, ako si kúpia novú vec.

ZAŠTOPKAJ SI NERVY

Umenie zaplátať dieru alebo terapia s dreveným hríbikom. Workshop bol určený pre dospelých aj deti a prebiehal v príjemnom a hlavne pokojnom prostredí Kabinetu pomalosti v Novej Cvernovke v Bratislave.

ODPADOVÉ „ČLOVEČE, NEHNEVAJ SA!“

S NATUR-PACKOM

Originálna hra, prostredníctvom ktorej sa hráči naučia ako správne triediť odpady a zistia, čo sa s nimi deje v procese recyklácie.

GARBAGGE GOBBLERS

Tabletová hra *Garbage Gobblers* (Pojeďači odpadkov), ktorej cieľom je viesť deti k vnímaniu dôležitosti triedenia a recyklácie vo vzťahu k životnému prostrediu. Hlavnými postavami boli bytosti predstavujúce jednotlivé kontajnery na triedený zber a úlohou hráča je vhadzovať do nich ten správny druh odpadu.

2018

ZELENÁ ARCHITEKTÚRA

**IVANA MALEŠ, HANA OVESNÁ,
JURAJ HARIŠ, MICHAL MARCINOV
MODERUJE: ZUZANA DUCHOVÁ**

Manažment odpadu, predchádzanie jeho vzniku, zmiernenie klimatických zmien a ďalšie výzvy „zeleného“ stavebníctva a architektúry. Téma, ktorá sa nesie celým festivalom: ako stavať, búrať a rekonštruovať ekologicky?

UMENIE A EKO-AKTIVIZMUS

**MAJA AND REUBEN FOWKES, OTO HUDEC
MODERUJE: DIANA KLEPOCH MAJDÁKOVÁ**

Umenie, ekológia a aktivizmus. Dá počas ekologickej krízy pozitívne pôsobiť umením? Je eko-umenie len reagovaním na aktuálne témy, alebo môže mať aj reálny dopad? Je potrebné (a vhodné) tvoriť umenie, keď planéta kolabuje? Nakoľko je udržateľná sama umelecká tvorba? Potrebuje (eko-)aktivizmus umenie, alebo umenie (eko-)aktivizmus?

ZACHRÁNIA EKO-SLAMKY SVET?

**VERONIKA CYPRICHOVÁ A ANNA
GREŇČÍKOVÁ, FRANTIŠEK SIMANČÍK,
MAJA DEMJANOVICHOVÁ,
ANNEMARIE VELIČ**

MODERUJE: BORIS MELUŠ

Eko ako životný štýl. Módny trend, naivita alebo nevyhnutnosť? Ako sa dá žiť udržateľne v konzumnom svete? Majú zmeny na individuálnej úrovni ešte vôbec význam? Aký dopad má náš životný štýl na planétu a kde začať, ak chceme naozaj pomôcť?

SUŤ NAŠA KAŽDODENNÁ

**BORIS BELAN, JURAJ HARIŠ,
MARTIN ŠICHMAN,
PETRA CSÉFALVAYOVÁ,
HANA OVESNÁ, PETR KVANTA
MODERUJE: BOHDAN SMIEŠKA**

Ako vznikla kopa sute na dvore Novej Cvernovky a prečo sa jej nevieme (či nechceme len tak) zbaviť? Aké sú možnosti využitia sute ako stavebného materiálu? Kam sa vyváža nepotrebný materiál a ako končí? Ktoré časti sute majú hodnotu a ktoré sú nepotrebným materiálom? Čo robiť, aby sme predchádzali vzniku podobných situácií do budúcnosti?

DISKUSIE

BENEVOLENCE EXCHANGE

MAJA A REUBEN FOWKES

18 SEPTEMBER 2018

O DIELE DE-STRESSED TREE

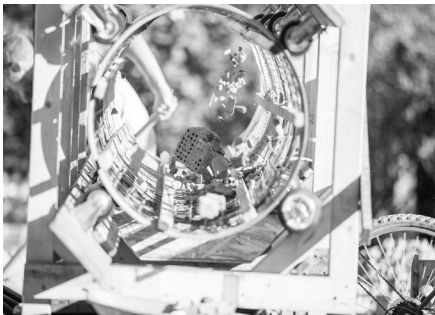
OD POLONCE LOVŠIN

Keďže sú nehybnejšie než mnohé druhy obývajúce túto planétu, rastliny intenzívne zažívajú tlaky prostredia a sú značne vystavené zmenám vo svojom okolí, ktorým nemôžu uniknúť. Stromy reagujú na biologický tlak spôsobený faktormi ako napríklad sucho alebo páľava, ktoré narúšajú pôvodnú homeostatiku a reagujú dlhodobým procesom adaptácie, aklimatizácie a fenotypovej plasticity. Ten konkrétny strom, ktorý je kľúčový v Lovšininom projekte nie je iba ponechaný na milosť pomalému týraniu človekom spôsobenej zmeny podnebia, ale je tiež vystavený stresu v podobe antropogénnych zásahov do jeho bezprostredného prostredia počas uvedenia blízkeho detského ihriska do prevádzky. Vzhľadom na obrovský dopad človeka na prírodu, zrýchlené tempo vyhynutia druhov a doteraz neprekonané ničenie biotopov je čoraz jasnejšie, že nečinnosť a ľahostajnosť už pre nás dávno nie sú možné. Toto tiež motivovalo umelkyňu zasiahnuť a obrániť strom, a dopomôcť mu pri zotavení zo stresu, ktorý spôsobil človek.

Stromy so svojou dĺžkou života žijú neúmerne dlho v porovnaní s ľuďmi, a sú vysoko sa týčiacimi svedkami prepletených dejín prírody a spoločnosti. V tomto zmysle sa strom v parku Novej Cvernovky prizeral histórii budovy, ktorá slúžila ako vzdelávacia inštitúcia, vychovávala generácie žiakov k práci v chemickom priemysle, ktorý bol súčasťou vneskorej modernistickej transformácie prostredia z prírodného na syntetické. Reagujúc na náhle zmeny v živote stromu súvisiace so zmeneným účelom budovy, ktorá teraz slúži ako priestor pre centrum alternatívneho umenia a základňa pre tvorivé počiny, Lovšinovej zámer je uistiť sa, že tento strom nemá len minulosť ale aj udržateľnú budúcnosť. S ohľadom na charakter Novej Cvernovky

a v súlade s filozofiou Festivalu Nasuti, ktorý doslova znamená na suti, slovinská umelkyňa použila materiály, ktoré zostali pri rekonštrukcii na výstavbu ochranného kordónu okolo tohto stromu. Táto drevená konštrukcia je navrhnutá tak, aby zrážky prenikali k stromu a presakovali ku koreňom a zároveň sa zachoval priestor pre spokojné nažívanie tohto stromu. Rečnícky pultík postavený na šesťuholníkovej platforme nie je otočený k ľuďom, ale smerom k stromu, čo naznačuje expanziu kozmopolitickej sféry presahujúcu mimo človeka. Kus plastovej hadice, ktorá sa našla na ihrisku slúžil ako východiskový bod obehového systému na usmerňovanie pozitívnych medzidruhových správ o budúcnosti. Vzhľadom na prístupenie k problému opätovného použitia z iného pohľadu sa po skončení festivalu materiály použité na túto komunikačnú sieť tepien môžu znova použiť pri prebiehajúcej renovácii budovy.

Priaznivé účinky spevu alebo rozprávania sa s rastlinami sú pestovateľom už dávno známe, bez ohľadu na to, či sa riadia tradičnými, alebo new-age postupmi. V prípade De-Stressed Tree, sieť hadíc zaručuje, že sa oxid uhličitý vychádzajúci z ľudských pľúc cez hlasovú artikuláciu dostane k najvzdialenejším konárom stromu a tak dopomôže životodarnému procesu fotosyntézy. Výber textov, ktorý sa zameriava na pozitívne vyhliadky do budúcnosti zároveň dodáva benevolentnej výmene ľudí a rastlín nový rozmer. Dalo by sa to brať ako uznanie, že rastliny majú vedomie — teraz to čoraz viac potvrdzujú neurobiológovia a teoretici života rastlín — a zároveň ako prejav ocenenia, starostlivosti a solidarity ku tomuto stromu. Vybudovanie komunikačných kanálov je jedným z hlavných záujmov Lovšinej umeleckej práce, v minulosti navrhla nástroje na opeľovanie ako reakciu na narušenie rovnováhy medzi hmyzom a rastlinami a vytvorila dočasné platformy spolupráce, ktoré dávajú priestor skupinám vytláčaným na okraj záujmu. Lovšinovej projekt pre Nasuti zdôrazňuje, že súť, ktorá je výsledkom ľudskej činnosti neovplyvňuje iba ľudí, ale rovnako aj iné druhy, s ktorými sme prepojení cez sieť vzájomných závislostí. Správy plné nádeje smerované na zachránený strom slúžia ako pripomienka, že spolupráca v čase krízy je nevyhnutná.

FESTIVAL UMENIA A UDRŽATEĽNOSTI

VÝSTAVA

PERFORMANCE

SUĽOPÁRTY

UMELECKÉ DIELA A PERFORMANCE

Darina Alster, Markus Hiesleitner, Oto Hudec,
Lenka Klodová, Daniela Krajčová, Radim Labuda,
Marie Lukáčová, Ralo Mayer, Milan Mikuláščík,
Oliver Ressler, Daniel Rupaszov, Jaap Scheeren,
Franz Tišek, Vladimír Turner

KURÁTORSKÁ SPOLUPRÁCA

Zuzana Duchová — kurátorka diskusií
a sprievodného programu
Lenka Kukurová — kurátorka výstavy
Diana K. Majdáková — kurátorka
a zakladateľka festivalu

ODBORNÝ, VZDELÁVACÍ A DISKUSNÝ PROGRAM

Lukáš Likavčan, Veronika Kolečáková, Ondrej Podstupka,
Radim Labuda, Vladimír Us, Peter Szalay, Filip Gulán &
Samuel Csader (Corwin), Matúš Čupka, Andrej Kovarik,
Bratislava, Lenka Vacková, Eva Klabalová, Marta Juhász,
Mária Štraneková, Soňa Vidiečanová, Tomáš Horváth
Moderovanie: Zuzana Duchová,
Ľubica Segečová, Boris Meluš

TVORIVÉ DIELNE, WORKSHOPY

EDUdrama — Barbora Jurinová, Miriam Ryšavá,
Ivana Macková, Peter Creek Orgován, PureLove,
Ivana Krištofíková, Marek Kundlák,
Gabriela Rybáriková, Juliana Mrvová,
Marek Halász

2019

III. FESTIVAL

WORKSHOPY PRE DETI

MÓDA
PREDNÁŠKY A DISKUSIE

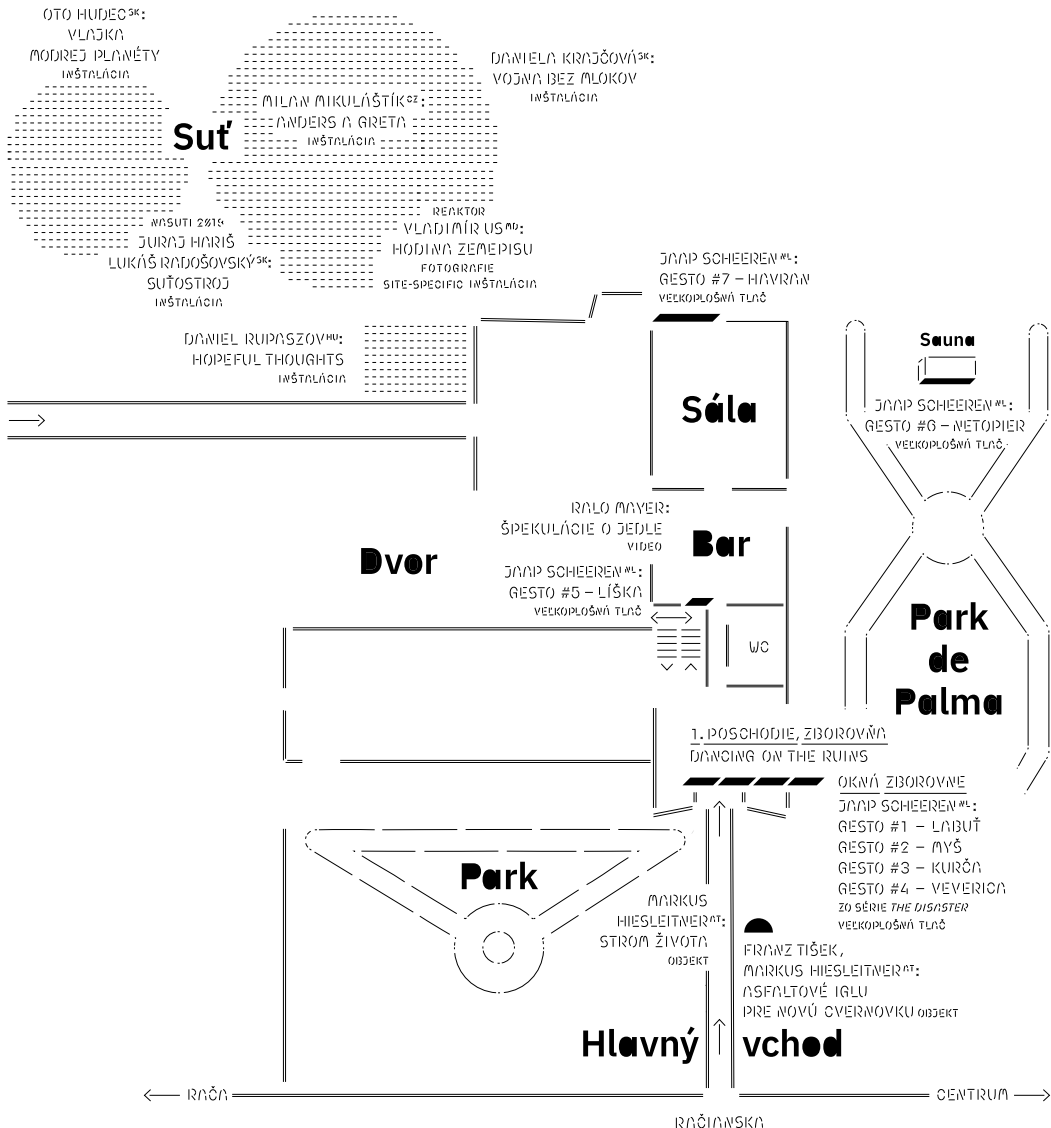
MEDZINÁRODNÁ SKUPINOVÁ VÝSTAVA DANCING ON THE RUINS JE ZAMERANÁ NA TÉMU KLIMATICKEJ ZMENY A S ŇOU SÚVISIACEJ KLIMATICKEJ KRÍZY, KTORÁ JE NAJVÄČŠOU VÝZVOU SÚČASNOSTI. JE STÁLE VIAC ZREJMÉ, ŽE POKRAČOVANIE V SÚČASNOM SPÔSOBE ŽIVOTA VEDIE K NIČENIU PLANÉTY A K OHROZENIU ŽIVOTA ĽUDSTVA. PRE ZASTAVENIE TEJTO HROZBY SÚ DÔLEŽITÉ RÝCHLE KROKY. JE TO VÝZVA, KTORÁ SA NÁS TÝKA AKO JEDNOTLIVCOV, ALE AJ AKO SPOLOČNOSTI. ZÁCHRANA ŽIVOTA NA ZEMI VYŽADUJE SYSTÉMOVÉ ZMENY VO VŠETKÝCH OBLASTIACH A ČINNOSTIACH ČLOVEKA: VO VÝROBE ENERGIE, ZÍSKAVANÍ POTRAVIN, V NAKLADANÍ S ODPADOM, V OBLASTI TRANSPORTU, ČI BÝVANIA A ZMENU ZÁKONOV A FINANČNÉHO SYSTÉMU.

VÝSTAVA JE OSLOVOU TÝCHTO ZMIEN. NA TROSKÁCH A RUINÁCH MINULOSTI VZNIKÁ NOVÁ SPOLOČNOSŤ. KOLAPS NEFUNKČNÉHO SYSTÉMU POSKYTUJE PRIESTOR PRE NOVÉ IDEY A RIEŠENIA. RIEŠENIA, KTORÉ BUDÚ ZALOŽENÉ NA ETICKOM VZŤAHU ČLOVEKA K PRÍRODE. UMENIE MÁ V TOMTO PROCESÉ SYMBOLICKÚ ÚLOHU: INŠPIROVAŤ, KLÁŠŤ OTÁZKY, ALE AJ EXPERIMENTOVAŤ S ODPOVEĎAMI.

A TIEŽ PRIPOMÍNAŤ, ŽE AKTIVITA JE NAJLEPŠÍM LIEKOM PROTI NEGATÍVITE.

LENKA KUKUROVÁ

VÝSTAVA
PERFORMANCE

**FRANZ TIŠEK,
MARKUS HIESLEITNER ^{AT}**

ASFALTOVÉ IGLU PRE NOVÚ CVERNOVKU

VYRADENÉ DREVO A ASFALT

Dielo vzniklo z asfaltu, ktorý je pozostatkom prestavby budovy Novej Cvernovky. Umelci dali tomuto materiálu nový život, vytvorili z neho ironickú napodobeninu prírody. Príroda a kultúra tu nie sú v kontraste, ale príroda je pre kultúru inšpiráciou. Umelá jaskyňa obľúbená aj v architektonickej tradícii baroka, je zároveň preliezačkou pre deti a dospelých, priestorom na hranie i premýšľanie o vzťahu človeka s prírodou.

MARKUS HIESLEITNER ^{AT}

STROM ŽIVOTA

**RECYKLOVANÉ ZÁCLONY, ZEMINA SO SEMENAMI JEDNOZRNNEJ
PŠENICE, REPKY, RAŽE A BÔBU, ZAVLAŽOVACÍ SYSTÉM**

Príroda má prirodzenú schopnosť obnovy, bezohľadné ľudské aktivity však túto schopnosť masívne ohrozujú. Umelec umiestnil svoje dielo na vyschnutý strom a vytvoril tak z nich jeden organizmus. Systém zavlažovania, ktorý napomáha klíčeniu rastlín, zároveň prospieva hube, ktorá prirodzene rastie na strome. Je dôležité, aby sa všetky ľudské aktivity, vrátane umenia, zamerali na obnovu prírody namiesto jej poškodzovania.

OTO HUDEC ^{SK}

VLAJKA MODREJ PLANÉTY

STOŽIAR, VLAJKA

Dnes, keď čelíme klimatickej kríze, musia národy dokázať spolupracovať naprieč hranicami. Vlajka modrej planéty je určená všetkým obyvateľom tejto planéty. Na mieste, kde by mal byť obraz Zeme, je okrúhla diera. Namiesto nemenného obrázku je vlajka v závislosti od počasia vždy iná a pripomína tak krehkosť prírodných systémov, ktoré sme ako ľudstvo narušili.

vlajkamodrejplanety.blogspot.com

DANIELA KRAJČOVÁ ^{SK}

VOJNA BEZ MLOKOV

KERAMIKA, VYRADENÉ DETSKÉ

OBLEČENIE

Vojna s mlokmi (1936) je názov knihy, v ktorej Karel Čapek varoval svet pred nastupujúcim fašizmom. V románe ľudia naučia mlokov používať zbrane a mloky ohrozia ľudskú civilizáciu. Umelecká metafora agresívnych mlokov v 21. storočí nefunguje, keďže patria k ohrozeným druhom. Človek neohrozuje len prírodu, ale aj sám seba. Každá ľudská generácia má pred sebou výzvu: v Čapkovej dobe to bolo vysporiadanie sa s fašizmom, pre súčasnosť je to ekologická kríza.

MILAN MIKULÁŠTÍK ^{CZ}

ANDERS A GRETA

VEĽKOPLOŠNÁ TLAČ, ODPADOVÉ DREVO

Fotografie masového vraha Andersa Breivika a ekologickej aktivistky Greta Thunberg sú metaforou súčasnej rozdelenej spoločnosti. V roku 2011 Breivik z politických dôvodov zavraždil 77 ľudí, veľká časť z nich boli deti so vzťahom k ľavicovým myšlienkam a ochrane životného prostredia. Tínedžerka Greta sa v roku 2018 rozhodla sama protestovať pred Švédskym parlamentom a žiadať rázne opatrenia na ochranu klímy, odvtedy sa k nej pridalo celosvetové hnutie *Fridays for Future*.

VLADIMÍR US^{MD}**HODINA ZEMEPISU****FOTOGRAFIE, SITE-SPECIFIC INŠTALÁCIA**

Fotografie vznikli medzi 3. a 20. augustom tohoto roka, počas autorovej cesty bicyklom z Kišiňova do Bratislavy. Cestu bicyklom autor zvolil kvôli zníženiu ekologickej záťaže, pridanou hodnotou bolo skúmanie neznámych miest a stretávanie s ľuďmi v Moldavsku, Rumunsku, na Ukrajine a na Slovensku. Fotografie sú výpoveďou o tom, ako sa ľudia správajú ku krajine: zväčša len ako ku zdroju, ktorý využívajú a aj zneužívajú.

Dielo vzniklo v rámci programu rezidenčných pobytov REAKTOR v Novej Cvernovke.

JAAP SCHEEREN^{NL}

GESTO #5 – LÍŠKA

GESTO #1 – LABUŤ

GESTO #2 – MYŠ

GESTO #3 – KURČA

GESTO #4 – VEVERICA

→

GESTO #6 – NETOPIER

↪ str. 48

GESTO #7 – HAVRAN

ZO SÉRIE KATASTROFA

VEĽKOPLOŠNÁ TLAČ, ODPADOVÉ

DREVO, ODPADOVÝ LEXAN,

VYRADENÝ SADROKARTÓN

Zvieratá na fotografiách využívajú na komunikáciu s človekom ľudské gestá. Odkaz, ktorý ľuďom adresujú, nie je nijako príjemný. Nahnevané zvieratá sa voči človeku búria, nechcú ho medzi sebou a právom ho obviňujú z klimawewtickej katastrofy, ktorá nás všetkých ohrozuje.

DANIEL RUPASZOV^{HU} HOPEFUL THOUGHTS

VYRADENÝ MATERIÁL

Inštalácia zobrazuje hlavu vtáka, ktorej pozadie tvorí krajina poznačená bezohľadnou ľudskou aktivitou. Totem vtáka symbolizuje silu potrebnú na zmenu. Rovnako dôležitá je zmena myslenia. Poslednou nádejou na záchranu prírodných ekosystémov sú klimatické protesty po celom svete, ktoré vytvárajú politický tlak. Dosiahnuteľnou víziou je politika založená na ochrane prírody a nie na jej drancovaní.

36 — 37

6102

VÝSTAVA

RALO MAYER^{AT}

ŠPEKULÁCIE O JEDLE

VIDEO, 25 MIN

Video je poskladané z útržkov vyše stovky rozličných populárnych sci-fi filmov. Zobrazené sú len sekvencie, v ktorých je tematizované jedlo: jeho servírovanie, konzumácia či príprava. Filmové predstavy o jedle budúcnosti sú pomerne stereotypné a zároveň distopické: jedlo je podávané v automatizovaných jedálňach, pripravované robotmi, alebo vzniká na základe génových manipulácií. Zrejmý je nedostatok pozitívnej vízie a predstáv o budúcnosti ľudstva vo vesmíre.

VLADIMÍR TURNER^{CZ}

AŽ BUDEM VEĽKÁ, CHCEM BYŤ ŽIVÁ

VIDEO, 20 MIN.

Autorský dokument sleduje niekoľko postáv stredoškolského hnutia Fridays for Future v Českej republike, ktoré chce prinútiť politikov k razantnému riešeniu klimatickej krízy. Film na príklade niekoľkých aktívnych študentov ukazuje, aké sú ich motivácie k účasti na medzinárodnom stredoškolskom hnutí, ktoré pomohla naštartovať občianska angažovanosť mladej Švédky Greta Thunberg. Turner vo filme ponúka pohľad dovnútra každodennej práce organizátorov pri zvolávaní štrajkov a demonštrácií naprieč Českou republikou. Ukazuje, ako vyzerá kolektívne formulovanie cieľov

a požiadaviek študentského klimatického hnutia a s akou odozvou a ťažkosťami sa štrajkujúci študenti stretávajú v škole.

OLIVER RESSLER^{AT}

EVERYTHING'S COMING TOGETHER WHILE EVERYTHING'S FALLING APART: LIMITY JSAE MY

VIDEO, 10 MIN., 2019

EVERYTHING'S COMING TOGETHER WHILE EVERYTHING'S FALLING APART: ENDE GELÄNDE

VIDEO, 12 MIN., 2016

EVERYTHING'S COMING TOGETHER WHILE EVERYTHING'S FALLING APART: COP 21

VIDEO, 17 MIN., 2016

Ešte nedávno boli zmeny klímy sci-fi. Teraz sa z nich stal tvrdý fakt a realita, v ktorej žijeme. Posledná správa Medzivládneho panelu OSN o zmenách klímy (IPCC) predpokladá, že planéta sa približuje k dôležitému míľniku, po ktorom už nebude možné deštruktívne zmeny zvrátiť, rýchlejšie, než sme čakali. Citát „Všetko sa spája, pričom sa všetko rozpadá“ odkazuje k situácii, v ktorej už existujú všetky technológie k ukončeniu používania fosílnych palív. Projekt sleduje klimatické hnutie a jeho boj o zastavenie ekonomického systému závislého na fosílnych palivách. Videá ukazujú príklady

klimatického hnutia v rozličných krajinách. Toto hnutie je silnejšie ako kedykoľvek predtým. Príbehy vo videách môžu byť tiež príbehmi o začínajúcej klimatickej revolúcii. Momenty, kedy odpor dokáže zmeniť svet.

DARINA ALSTER ^{CZ}

DANCE ON THE RUINS

ZÁZNAM PERFORMANCE, VIDEO,

7 MIN. 45 S.

„My tančíme na troskách této společnosti/ My zpíváme písně oslavné!“
(pieseň od Marius Konvoj)

Performance je oslavou ženského tela a ženskej energie. Spoločný zážitok tranzu a spojenia so Zemou. V dobe klimatickej krízy je potrebné vnímať Zem ako milenkú (viď eko-eroticizmus Anie Sprinkle). Systém, v ktorom žijeme, práve prechádza agóniou a zákonite musí raz padnúť. Tancujeme na jeho troskách a oslavujeme jeho premenu. Spoločným tancom búrame patriarchát.

LENKA KLODOVÁ^{CZ}

ODOSLANÉ

OBJEKT

Dielo zdôrazňuje fyzický aspekt ekologickej problematiky, prepojenosť a možnú likvidáciu vlastnej krehkej vnútornej štruktúry kvôli globálnej ekologickej arogancii.

MARIE LUKÁČOVÁ^{CZ}

ODDCHER'S ECO TRIP

VIDEO, 3 MIN.

Oddcher's Eco Trip je a rapová skladba založená na potrebe ekologickej zmeny.

Dielo skúma tendencie v rapovej hudbe a vyjadruje sa k uhoľnému priemyslu.

OTO HUDEC^{SK}

SPOLUPRÁCA MARIKA VOLFOVÁ
SPÄŤ TAM, KAM PATRÍÁ

VIDEO, 3 MIN. 12 S.

Uhlie je od objavenia parného stroja hybnou silou človeka. Je batériou, energiou zo slnka, ktorá driemala v zemi tisícročia aby sa v okamihu spálila a nahradila náročnú fyzickú prácu. Uhlie je hybnou silou industriálnej revolúcie, postupne však zastaralo. Entuziazmus a vieru v šťastnú budúcnosť, kedy si človek podmaní prírodu, nahradili dnešné obavy o stav planéty a ovzdušia. Uhlie aj naďalej tvorí podstatný zdroj energie pre naše domácnosti a priemysel, málokto však tento zdroj vníma pozitívne. Ako stratené dieťa, blúdi maskot v tvare uhlia krajinou a snaží sa nájsť svoje pôvodné miesto. Miesto, kam patrí. To miesto je v uhoľnom dole, pod zemou.

RALO MAYER^{AT}

EXTRA-TERRESTRIAL
ECOLOGIES

VIDEO, 43 MIN

Filmová esej mapuje historické, súčasné a budúce spojenia medzi vesmírom a ekológiou. Film je kombináciou pseudo-biografických referencií a množstva archívneho materiálu z rozličných zdrojov.

AKO ĎALEKO ZÁJDE POMALÁ MÓDA? II.

**LENKA VACKOVÁ, EVA KLABALOVÁ,
MARTA JUHÁSZ, MÁRIA ŠTRANEKOVÁ,
SOŇA VIDIEČANOVÁ A TOMÁŠ HORVÁTH,
MODERUJE ZUZANA DUCHOVÁ**

Je recyklovanie iba ďalšia formálna módna vlna, alebo vieme ísť hlbšie ako po povrchu dekorácie? Módne doplnky a prevádzka okolo sveta módy: šperky, topánky, spodné prádlo, obaly a galantériu predstavia ich uvedomelí tvorcovia.

ZELENÁ ARCHITEKTÚRA

**PETER SZALAY, FILIP GULAN
A SAMUEL CSADER (CORWIN),
MATÚŠ ČUPKA, VEDÚCI ODDELENIA
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A DOPRAVY,
MESTSKÁ ČASŤ BRATISLAVA-RAČA,
ANDREJ KOVARÍK, SPLNOMOCNENEC
PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A ZELEŇ,
BRATISLAVA, MODERUJE BORIS MELUŠ**

Zelené stavby, zelené mestá, manažment odpadu, predchádzanie jeho vzniku, zmiernenie klimatickej krízy a ďalšie výzvy "zeleného" stavebníctva a architektúry. Ako stavať, rekonštruovať a búrať ekologicky? Ekologické myslenie súčasnosti budeme konfrontovať s utopickými víziami z 1. polovice 20. storočia.

Necessizmus: zabudnutá utópia či potenciálny vzor? „Mohutná obnova a tvorba prírodných hodnôt musí zaujmúťi nepomerné dôležitejšie miesto

než dosavadná nadmerná tvorba a výroba statkov umelých.“ Túto aktuálne znejúcu myšlienku napísal len dva roky po druhej svetovej vojne český architekt a teoretik Ladislav Žák. Jeho publikácia Obytná krajina, z ktorej citát pochádza, patrí k prvým teoretickým prácam regionálneho plánovania v Československu, urbanistickej disciplíny, ktorá je dnes symbolom technokratickej exploatacie krajiny a metaforou antropocénnej súčasnosti. Prednáška však nebude len archeológiou environmentálnych myšlienok modernizmu, ale má za cieľ diskutovať súčasnú situáciu a potenciály architektúry a urbanizmu v dobe klimatickej zmeny.

PREZENTÁCIA EKOBOARDU

Architekt a vývojár Martin Šichman nám svojou prezentáciou za platformu ECOboard, ktorá vznikla popri rekonštrukcii bývalej strednej chemickej školy, v ktorej dnes sídli Nadácia Nová Cvernovka. Predstaví technologické a predovšetkým ekologické prístupy – recykláciu odpadu, kompostovanie, zadržiavanie a opätovné využívanie dažďovej vody, budovanie permakultúrnych záhrad, ako energeticky a predovšetkým efektívne vykurovať a zároveň monitorovať vykurovanie budovy, v ktorej sídli ateliéry, tienie počas letných dní a iné riešenia.

MÓDA
PREMIÉRY A DISKUSIE

ČLOVEK V ÉRE KLIMATICKEJ KRÍZY

DISKUSIA

LUKÁŠ LIKAUČAN, VERONIKA

KOLEJÁKOVÁ, ONDREJ PODSTUPKA

MODERUJE ĽUBICA SEGEČOVÁ

A BORIS MELUŠ

Zvládneme to? Na klimatickú zmenu ako na žitý fakt si postupne zvykáme všetci. Reagujeme však rôzne. Ignorácia, popieranie alebo aspoň bagatelizácia problému sa zdajú byť najrozšírenejšou metódou vyrovnávania sa s novou realitou. Postupne sa však stále častejšie medzi ľuďmi objavuje aj fenomén environmentálneho žiaľu. Zrejme žiadna z predchádzajúcich generácií sa ešte nemusela vyrovnávať s tak blízkou a nezvratnou hrozbou pre celé ľudstvo. Ako o tejto novej realite hovoriť a písať v médiách tak, aby stimulovala ku zmene a nie k paralýze, popieraníu a pasivite.

RADIM LABUDA – UMELEC V POST-PRAXI, O SYMBIOTICKEJ REALITE PERFORMATÍVNA PREDNÁŠKA S POLIEVKOU

Radim Labuda posledné roky vystupuje pod ironickým a vedome protirečivým označením umelec

v post-praxi. Rezignoval na obvyklé činnosti, ktoré sa očakávajú od umelcov ako dokumentácia, sebaaprezentácia, rezignoval na portfólio, na rezidencie, na snahu vystavovať v galériách, skrátka na budovanie kariéry, pretože — na čo bude komu umelecká kariéra na mŕtvej planéte? Miesto vytvárania umenia venuje umelec v post-praxi svoj čas improvizovaným špekulatívnym prednáškam, v ktorých skúma predpoklady a možnosti umenia v čase globálneho environmentálneho kolapsu s cieľom vtiahnuť publikum do procesu kritického premýšľania.

Tentokrát sa rozprávanie bude točiť okolo symbiotických vzťahov v ekosystémoch, okolo biologického pôvodu altruizmu a lásky, okolo patológií kapitalistickej mytológie súperenia a domnancie. Na ceste nám pomôžu myšlienky Jakoba von Uexküll, Georgea Batailla, Tima Mortona, Donny Haraway a nebudeme sa zdráhať použiť ani prekliateho nihilistu Nicka Landa. A ak sa vám nebude pozdávať intelektuálna strava, tak to istí polievka, tentokrát výlučne zo zachráneného jedla.

VŠADE DOBRE, DOMA NAJLEPŠIE!

WORKSHOP

PRE DETI OD 5 ROKOV

LEKTORKA: BARBORA JURINOVÁ

Interaktívny divadelno-pohybový workshop pre deti o tom, v akých priestoroch sa cítime príjemne, čo tvorí naše okolie, ako vzniká architektúra a či aj my vieme udržať rovnováhu. Aktívnym zapojením sa do diania si deti (i rodičia) vyskúšajú byť niekým iným, uvažovať „v jeho topánkach“, súčasťou príbehu a vďaka hre sa učia spoznávať svet.

EKO-KÚTIK NADÁCIE ÚB

WORKSHOP

Na celodennom workshope pripravenom v spolupráci so združením PureLove sa tak bude pod rukami malých aj veľkých meniť odpadový tetrapak na niečo užitočné a pekné, napríklad originálne peňaženky.

NOSHA

WORKSHOP

Ivana Krištofiková, kultúrna manažérka. Pracovala pre galériu Space, kde rozbiehala napríklad projekt Potulnej galérie. Dodnes spolupracuje s časopisom Flash Art CZ & SK, kde každý

týždeň spracováva informačný newsletter. Medzi jej hlavné súčasné aktivity ale patrí nosha, ktorej je spoluzakladateľkou a kde sa podieľa na dizajne, filozofii a marketingu. Pre deti Nasuti si pripravila dielničky, kde si môžu z nosha (aj) odpadového materiálu vyrobiť praktické príručné taštičky vhodné aj ako ozdoby na noshu, jediná biodogradovateľnú aktovku na slovenskom trhu.
www.nosha.sk

SUŤOSKALKA

WORKSHOP

**LEKTORI: GABRIELA RYBÁRIKOVÁ,
JULIANA MRVOVÁ A MAREK HALÁSZ**

Spolu s deťmi postavíme v záhrade lavičku zo sute nachádzajúcej sa v areáli Novej Cvernovky. Využijeme princípy záhradnej architektúry, povieme si niečo viac o výstavbe objektov v minulosti a dnes. Zamyslíme sa nad tým, prečo sa dnes stavia viac a viac nových stavieb namiesto rekonštruovania už existujúcich. Zrecyklovaním sute a vysadením skalničiek postavíme nový trvalý prvok v areáli Novej Cvernovky, ktorý bude nielen funkčný, ale i esteticky pútavý.

DIELNIČKA MALÉHO MUZIKANTA S MAREKOM KUNDLÁKOM

WORKSHOP

Marek je divadelník, hudobník, skladateľ a konštruktér netradičných hudobných nástrojov a absolvent Konzervatória a VŠMU. Venuje sa experimentovaniu so zvukom a medzižánrovej tvorbe.

Pre deti tvorí už od školských čias.

Dielničku malého muzikanta vedie od roku 2014. Pred každou dielničkou Marek skočí na miestnu skládku a dovezie si odtiaľ cenný materiál. Deti vidia pred sebou haraburdie, Marek hudobné nástroje. Presvedčiť ich o opaku netrvá dlho a deti sa na všetko začnú pozeráť inak. Pod Marekovým vedením poskladajú z haraburdia bizarné, no funkčné nástroje, naučia sa ne hrať a nakoniec

si skúsia hru v skupine. Bordel-orchester je niečo, čo rozhodne nechcete mať doma, ale v Novej Cvernovke vám za to deti poďakujú.

O TUČNIAKOVI

DIVADELNÉ PREDSTAVENIE

HRÁ, SCENÁR: MIRIAM RYŠAVÁ

SCÉNOGRAFIA: IVANA MACKOVÁ

HUDBA: PETER CREEK ORGOVÁN

Príbeh O tučniakovi je spojením knižnej predlohy japonskej autorky Tomiko Inui-Tučniačatá Puk a Kuk so skutočným príbehom ohrozenia tučniakov. Rezerváciu tučniakov zasiahla ropná škvrna, ktorá zlepile ich perie. V dôsledku toho sa nedokázali chrániť pred studeným vetrom a vodou. Antarktída, najjužnejšie miesto na svete plné extrémov.

TANEC NA TROSKÁCH

LENKA KUKUROVÁ
KURÁTORKA

ROK 2019 SA ZAPÍŠE DO DEJÍN AKO ROK, KEĎ SI ĽUDSTVO KONEČNE UVEDOMILO SKUTOČNOSŤ, ŽE SME UPROSTRED KLIMATICKEJ KRÍZY. AJ KEĎ INFORMÁCIE O NEUDRŽATEĽNOSTI NÁŠHO SPÔSOBU ŽITIA MÁME UŽ NAJMENEJ POLSTOROČIE, AŽ TERAZ ZAČÍNAME NÁSLEDKY POCIŤOVAŤ PRIAMO VO SVOJICH ŽIVOTOCH. V MNOHÝCH ČASTIACH SVETA SÚ DOKUMENTOVANÉ EXTRÉMNE SUCHÁ A ZÁROVEŇ EXTRÉMNE VÝKYVY TEPLÔT, AMAZONSKÝ A INÉ PRALESY SÚ SCÉNOU MASÍVNYCH POŽIAROV, ĽADOVCE MIZNÚ REKORDNOU RÝCHLOSŤOU.

Ako sa cítite, keď pozorujete eskalujúcu klimatickú krízu? Na čo myslíte, keď sa pozeráte na apokalyptické zábery v správach alebo keď zažívate extrémne počasie? Každý z nás môže mať inú reakciu, niekedy môžu byť reakcie protikladné alebo sa môžu každú hodinu meniť: útek, strach, smútok, ignorancia, aktivita, hnev... Bez ohľadu na to, aký postoj zaujmete, pravdou je, že tento problém sa dotýka všetkých z nás. Nemusíte byť klimatickým vedcom/kyňou, aby ste si uvedomili, nakoľko zlá je situácia. No mali by ste zároveň vedieť, že to neznamená koniec, ale len začiatok. Snáď začiatok novej éry, v ktorej budú popierači klimatickej zmeny zosmiešňovaní a veľkí znečisťovatelia budú musieť znášať dôsledky za škodu, ktorú spôsobili na životnom prostredí. Musí to byť začiatok systémovej zmeny. A každý/á z nás zohráva v tomto procese dôležitú rolu.

K environmentálnemu hnutiu som sa pridala v polovici 90. rokov ako idealistická tínedžerka. Nezaujímal ma hrdinstvo, len som cítila potrebu niečo urobiť. Bola som pevne presvedčená, že verejnosti chýbajú informácie

o ničení životného prostredia a že, keď sa o tom ľudia dozvedia, všetko sa zmení. Očividne som sa mýlila. Neskôr som sa začala zaujímať o súčasné umenie, približne pätnásť rokov sa pohybujem na výtvarnej scéne a venujem sa kurátorstvu. Umenie a aktivizmus sa v mojej realite často stretáva a na týchto križovatkách (na klimatických protestoch v Paríži, či na klimatických táboroch v Českej republike) som stretla aj mnohých umelcov a umelkyne (napríklad Olivera Resslera, Markusa Hiesleitnera, Darinu Alster, Vladimíra Turnera, Daniela Rupaszova...). Ako aktivistka viem, aký je to pocit stretnúť sa s policajným násilím a sedieť v cele predbežného zadržania, ako kurátorka poznám, aké je to spolupracovať s etablovanými inštitúciami alebo sa zúčastňovať konferencií. Preto som sa rozhodla zamerať svoj text na úlohu umelcov/kýň a umeleckej scény v čase klimatickej krízy. Žiadne z praktických odporúčaní nie sú mojím vlastným vynálezom, je to súbor kolektívnych vedomostí mnohých ľudí z oblasti umenia a aktivizmu.

Klimatická kríza sa týka každého a zmena je preto dôležitá aj v rámci umeleckej scény, rovnako ako vo všetkých iných oblastiach. Umelecký svet združuje veľkú časť verejnosti, preto má dopad na spoločnosť. Môžeme preto využiť moc, ktorú máme.

Zmeny je možné robiť na individuálnej úrovni, ale omnoho efektívnejšie je budovať siete a aliancie. Na individuálnej úrovni môže každý jednotlivec či umelecká entita začať okamžite: prejsť na obnoviteľné zdroje energie, využívať ekologickejšie formy dopravy¹ a materiálov, obmedziť spotrebu mäsa alebo ho úplne vylúčiť. Individuálne zmeny návykov sú dôležité z hľadiska dôveryhodnosti. Ťažko vám totiž niekto uverí, že to s ekológiou myslíte vážne, ak sa budete voziť v terénnom aute. Skutočnosť je však taká, že aj keby všetky galérie a umelci sveta obmedzili svoju ekologickú stopu na minimum, výsledok nebude dostatočný. Dôležitá je systémová zmena, ktorá sa dá dosiahnuť jedine spoločným úsilím. Osobná a systémová zmena by mali ísť ruka v ruku, no dôraz by mal byť na zmene systému. Existuje niekoľko spôsobov, ako k tomu pristúpiť.

1 Umelecký svet má špecifický problém s dopravou: podporuje časté lietanie, aj na krátke vzdialenosti. Umelec Gustav Metzger sa zameria na tento problém vo svojej kampani Reduce Art Flights v roku 2007: <https://reduceartflights.lttds.org>.

BOJOVAŤ S GREENWASHINGOM

Donedávna bol sponzoring kultúry prostredníctvom privátneho kapitálu a korporácií zvyčajne vnímaný vyslovene pozitívne. Aj keď niektorí ľudia z umeleckej scény poukazovali na problém korporátneho sponzoringu de-saťročia, až prostredníctvom priamych akcií sa tento problém dostal do širšieho povedomia. Je preto najvyšší čas zaoberať sa touto komplikovanou témou a nezhadzovať ju zo stola zosmiešňovaním aktivistov ako moralistov. Pretože morálka do kultúry patrí.

Korporátny sponzoring umenia je symbolickou investíciou.

Mecenášstvo poskytuje firmám auru altruistov. Sponzoring je vo svojej podstate reálnou výmenou kapitálu: finančný kapitál prichádza zo strany sponzorov a symbolický kapitál zo strany sponzorovaných. Nejde o lásku k umeniu, konečným zamýšľaným ziskom je verejná mienka. Mecenášstvo nie je len skvelým komunikačným nástrojom, ale nástrojom zavádzania verejnosti. Cieľom je vytvoriť priaznivú politickú klímu pre korporátne záujmy. V konečnom dôsledku umenie sponzoruje korporátnu propagandu. Ako Pierre Bourdieu² povedal už pred tridsiatimi rokmi: sponzor akumuluje symbolický kapitál uznania, potvrdzuje svoj pozitívny imidž prinášajúci nepriamy profit a umožňujúci zakrývanie niektorých negatívnych aktivít. Strategickým cieľom sponzoringu je neutralizácia kritiky.

V čase klimatickej krízy je dôležité radikálne odmietnuť sponzorovanie umenia prostredníctvom fosílného priemyslu alebo inými vysoko problematickými neekologickými firmami, ktoré by rady „vyprali“ svoj imidž umením. Je tiež dôležité urobiť verejné prehlásenie. V prípade sponzoringu inými firmami je dôležité si položiť otázku: chcete byť sponzorovaný/é priemyslom? Stanovili by ste si etickú hranicu? Kade by táto hranica viedla?

2 Korporátny sponzoring umenia je jednou z hlavných tém diskusie medzi Pierrom Bourdieu a Hansom Haacke, in: Bourdieu, P., *Free Exchange*, Stanford University Press, 1995. V posledných rokoch sa mnoho umelcov, umelkyň a kultúrnych pracovníkov zapája do kampaní proti problematickému sponzoringu umenia: skupiny ako *Liberate Tate* alebo *Fossil Free Culture* organizujú verejné akcie.

ZAMERAŤ SA NA NEPRIATEĽA

Umelecký svet býva nepriateľským prostredím. Stále mu dominuje silný individualizmus a súťaživosť. V tejto atmosfére tak namiesto prínosnej diskusie často prevládnu konflikty. V oblasti umenia, ktoré reaguje na politické otázky alebo je spojené s aktivizmom, sa to prejavuje nezhodami vo vnútri umeleckej scény. Tieto konflikty majú rozličnú podobu: výstavy či umelci, ktorí spolupracujú so štátnymi či etablovanými inštitúciami bývajú označovaní ako príliš neoliberalní, zaradenie aktivistických diel do portfólia býva kritizované ako pokrytectvo, diela či výstavy zamerané na konkrétny problém bývajú zas vyhlásené za povrchné alebo na druhej strane príliš nešpecifické. Akoby šlo o súťaž o pozíciu toho skutočného „pravého umeleckého rebela“. Kým v umeleckej prevádzke môže byť súťaživosť (obzvlášť medzi inštitúciami) niekedy prínosom, v oblasti aktivizmu, ktorý je zameraný na spoločný cieľ, je zväčša kontraproduktívna.

Kritické uvažovanie je samozrejme nevyhnutnou podmienkou prístupu k umeniu, ktoré sa zaoberá politickými obsahmi, malo by však mať podobu konštruktívnej kritiky. Najdôležitejšou otázkou pritom je, kam je táto kritika namierená. V oblasti umeleckého aktivizmu je až príliš často vyplytvaná veľká časť energie na kritiku v rámci umeleckej bubliny namiesto zamerania na skutočných vinníkov súčasného stavu. Je vždy užitočné sa opýtať: kto je nepriateľom? Je to iný umelec/kyňa alebo inštitúcia, ktorí pracujú s rovnakou témou, len iným spôsobom, alebo sú to skutoční držitelia moci zodpovední za status quo? Kritika, ktorá má ambíciu dosiahnuť spoločenskú zmenu, by mala byť adresovaná zdola nahor. Ak je namierená zdola nadol, ostane v umeleckej bubline a v konečnom dôsledku bude len polemikou o presadení svojho umeleckého názoru.

Ktorá stratégia sa ukáže ako najúčinnnejšia v čase klimatickej zmeny? V skutočnosti na túto otázku nemáme odpoveď. Vieme však, že potrebujeme všetkých: veľké a malé umelecké inštitúcie, verejné a súkromné galérie a múzeá, etablovaných umelcov a umelkyne, študentov a študentky umenia, profesionálnych a neprofesionálnych umelcov a umelkyne, kurátorov a kurátorky, jednoducho čo najširšiu možnú kultúrnu koalíciu. Spôsoby práce môžu byť rôzne, pretože sa následne obraciame na čo najširšie publikum.

Neznamená to samozrejme, že všetka kultúrna produkcia musí tematizovať klimatickú krízu. No snaha vyrovnať sa s klimatickou krízou by mala byť obsiahnutá v umeleckej prevádzke rovnako, ako je umelecký svet zameraný napríklad na boj proti rasizmu. Všetci by sme mali prestať predstierať, že umenie nie je politické, ale mali by sme sa politikou začať zaoberať a vziať ju do vlastných rúk.

ZMENIŤ SPÔSOB MYSLENIA

V priebehu histórie ľudstva, najmä v období európskeho osvietenstva, sa presadila myšlienka, že človek je autonómny a nezávislý na prírode a prostredí. Príroda bola objektom vedeckého bádania, vzniklo presvedčenie, že rozum si podmaňuje svet, panuje a dominuje nad prírodou. Myšlienka neobmedzenej nadvlády človeka nad prírodou prežila nečakane dlho a stretávame sa s ňou doposiaľ.

Iné myšlienkové smery (napríklad ekologická filozofia, ekofeminizmus, environmentálna etika) však prinášajú od 70. rokov minulého storočia inú perspektívu: vnímajú prírodu a človeka v nej ako previazanú sieť prvkov a vzťahov. Človek nie je nadradený nad prírodou, ale je jej súčasťou. To zároveň znamená, že príroda a kultúra nie sú oddelené a nemali by byť navzájom konkurenčné. Ľudia by nemali prírode dominovať, ale byť vo vzťahu rešpektu. Táto idea samozrejme nie je nová, no ešte stále nie je široko akceptovaná.

V roku 1970 uskutočnil Rudolf Sikora akciu, pri ktorej do snehu pigmentom namaľoval červenú šípku smerujúcu von z mesta. Červená šípka znamenala útek zo znečistenej civilizácie do čistej prírody. Veľmi skoro po tom si uvedomil, že toto rozdelenie už neplatí. V ďalších dielach sa zamerával na pohľad na ničenie životného prostredia z kozmickej perspektívy. V čase antropocénu už neexistuje jednoduchá dichotómia medzi čistým a znečisteným prostredím. Ľudský koloniálny prístup k prírodnému prostrediu zmenil celú planétu Zem. V ohrození klimatickou zmenou sme si museli najhorším možným spôsobom uvedomiť, že sme súčasťou prírody a náš život na nej závisí. Preto sa musíme začať brániť.

UČIŤ SA ZO SKÚSENOSTI

Zameranie na environmentálne a sociálne témy má v umení bohatú históriu. Umenie, ktoré sa kriticky zaoberá prírodou a životným prostredím vstúpilo na euro-americkú umeleckú scénu v 70. rokoch minulého storočia a medzičasom sa stalo aj súčasťou dejín umenia. Existujú západní a východní teoretici/čky a umelci/kyne, ktorí/é sa zameriavajú na environmentálne témy a niektorí/é z nich sú stále veľmi aktívni/e (Lucy R. Lippard, Helen a Newton Harrison, Mierle Laderman Ukeles, Rudolf Sikora, atď.). V posledných desaťročiach sa uskutočnilo množstvo výstav zameraných na environmentálne otázky vo veľkých, aj menších galériách, niektoré z výstav sa konali pri príležitosti politických klimatických konferencií COP (Rethink, Copenhagen, 2009; 2050, Brusel, Paríž, 2015; The most beautiful catastrophe, Bytom, 2018, atď.). Mnoho umelcov a umelkýň vo svete sa venuje témam sociálnej a environmentálnej spravodlivosti, niektorí, ako napríklad Oliver Ressler, tematizujú a podporujú vo svojej tvorbe aktivistické hnutia. Nespočetné množstvo umelcov a umelkýň sa účastní akcií zameraných na ochranu klímy, niektoré umelecké diela sa stali akčnými nástrojmi (napríklad nafukovacie dlažobné kocky od Artúra van Balen).

Je toho mnoho, čo sa dá naučiť. Od priekopníkov/čok sa môžeme naučiť, že záchrana planéty je behom na dlhú trať. Z rozličných umeleckých a výstavných projektov sa môžeme naučiť rozličným prístupom komunikovania odkazu. Keď sa zameriame na umenie zaoberajúce sa životným prostredím, môžeme si všimnúť, že sme pomerne dobrí v identifikovaní problémov, ale nie sme až tak dobrí v premene myšlienok na činy. Svet súčasného umenia pravdepodobne stále žije v ilúzii, že stačí upozorniť na nepravosti a bude nasledovať zmena. Pravdou však je, že ak nebudeme sami participovať na zmene, nikto to za nás neurobí. Existuje mnoho sociálnych a environmentálnych hnutí, od ktorých sa môžeme nielen učiť, ale sa ich aj účastniť. Ako odporúča Lucy Lippard: „Umenie samotné samozrejme nemôže zmeniť svet, ale oplatí sa spojiť s tými, ktorí protestujú proti moci nekonvenčnými riešeniami.“³

EXPERIMENTOVAŤ, OTVORIŤ SA A INŠPIROVAŤ

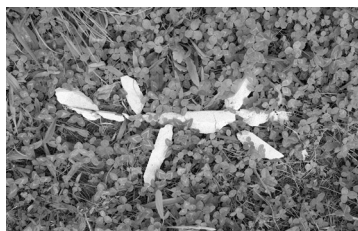
S eskalujúcou klimatickou zmenou stojíme pred najväčšou výzvou súčasnosti. Máme problém kolosálnych rozmerov a veľmi málo času. Často sa spomína (a je to pravdepodobne aj pravda), že ako spoločnosť nemáme pozitívnu víziu ako sa postaviť klimatickej kríze. Toto je čas pre veľké myšlienky. Pre fantáziu. Je to šanca pre umenie.

Problém klimatickej krízy je príliš komplexný na to, aby ho riešili iba špecialisti. Výhodou umenia je, že odmieta byť spútané obmedzeniami nejakého špeciálneho odboru. Je schopné prepájať, budovať mosty a zamerať sa na komplexnosť. Umenie používa iný spôsob jazyka, môže komunikovať aj s ľuďmi, ktorí nereagujú na diskusie založené na faktografických údajoch. Umenie môže prekonávať obmedzenia a rozdelenia. Umelecké inštitúcie sa môžu stať miestom kritického odporu. Je potrebný len jeden ďalší krok: otvoriť umelecký svet všetkým, budovať aliancie, diverzifikovať publikum a vstúpiť do reálneho sveta. Pretože, ak si umelecký svet bude zachovávať svoje elitárske postavenie, v čase klimatickej krízy sa stane stále menej relevantným.

Na troskách minulosti vzniká nová spoločnosť. Kolaps nefunkčného systému prináša priestor pre nové predstavy.⁴ Vízie založené na etickom prístupe človeka k prírodnému prostrediu. Umenie môže klásť otázky, experimentovať a inšpirovať, no umelecký svet môže určite urobiť viac: prinášať riešenia a implementovať ich do politickej diskusie.

4 Názov textu je inšpirovaný aktivistickou piesňou Caseyho Neilla *Dancing on the ruins of multinational corporations* z roku 1998.

POĎAKOVANIE

PARTNER ŽIVEJ KULTÚRY V NOVEJ CVERNOVKE
VÁM PRINÁŠA UMENIE NASUTI

 NADÁCIA VÚB

Z VEREJNÝCH ZDROJOV PODPORILI

u. fond
na podporu
umenia

 BRATISLAVA
ARS BRATISLAVENSIS

 Bratislavský
samosprávny
kraj

FESTIVAL NASUTI JE SÚČASŤOU AKTIVÍT PROJEKTU DIZAJN
A INOVÁCIE, CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA INŠTITÚCIÍ DIZAJNU
V DIGITÁLNEJ DOBE PODPORENÉHO PROGRAMOM SPOLUPRÁCE
INTERREG V-A, SLOVENSKÁ REPUBLIKA – RAKÚSKO, 2014 – 2020

 Interreg
Slovakia-Austria
European Regional Development Fund

STRATEGICKÝ PARTNER

SLOVENSKÉ
CENTRUM
DIZAJNU

SPOLUPRÁCA

rakúske | kultúrne | fórum^{hts}

PARTNERI

STARTITUP

 CORWIN

DOBROTLAČ

Vydali © Slovenské centrum dizajnu
& Nadácia Cvernovka, Bratislava, 2020

Texty © Diana Klepoch Majdáková,
Zuzana Duchová, Lenka Kukurová,

Maja Fowkes, Reuben Fowkes

Grafický dizajn © Branislav Matis

Foto © Michal Líner, Ján Šipöcz,

Lucia Šaráková, Lenka Kukurová

Preklad © Katarína Kasalová

Zodpovedná redaktorka: Mária Rišková

Redakcia: Diana Klepoch Majdáková,

Zuzana Duchová

Print: Ultra Print, s.r.o., Bratislava

ISBN 978-80-89992-04-1

